

Αρ. φακ.: Α/Π 2038/2013

Έκθεση Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
αναφορικά με ενέργειες των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας που σχετίζονται
με την μη συμπερίληψη αλλοδαπής συζύγου Κύπριου πολίτη,
ως εξαρτώμενο πρόσωπο στο δημόσιο βοήθημα

Τομέας Κοινωνικής Προστασίας:

Προϊστάμενη: Μαρία Χριστοφόρου

Ερευνών Λειτουργός: Γιώργος Διάκος

Λευκωσία, 5 Φεβρουαρίου 2020

A. Περιγραφή Παραπόνου - Έρευνα

Ο κύριος Λ.Α υπέβαλε παράπονο εναντίον των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ), για τη μη συμπερίληψη της αλλοδαπής συζύγου του στο δημόσιο βοήθημα που λαμβάνει η οικογένεια, με την αιτιολογία ότι δεν είναι κάτοχος κυπριακής υπηκοότητας.

Για τους σκοπούς διερεύνησης του παραπόνου τέθηκαν, οι ισχυρισμοί του παραπονούμενου υπόψη της εμπλεκόμενης υπηρεσίας και ζητήθηκαν σχόλια και απόψεις επί των ισχυρισμών αυτών, τα οποία μου διαβιβάστηκαν γραπτώς. Περαιτέρω, μελετήθηκε η σχετική νομοθεσία και νομολογία.

B. Διαπιστώσεις

1. Ο παραπονούμενος υπέβαλε αίτηση δημοσίου βοηθήματος λόγω ανεργίας, η οποία εγκρίθηκε το Νοέμβριο 2011. Στο δημόσιο βοήθημα συμπεριλαμβανόταν ως εξαρτώμενο το ανήλικο τέκνο του.
2. Η Προϊστάμενη του Γραφείου Κοινωνικών Υπηρεσιών Κέντρου Πόλης Λευκωσίας, μου ανέφερε, μεταξύ άλλων, στην απαντητική επιστολή της, ότι: «...*Η σύζυγός του, η οποία κατάγεται από τη Ρωσία και βρίσκεται στην Κύπρο ως visitor, δεν έχει δικαιώματα Δημοσίου Βοηθήματος.*
3. *Αναφορικά με το έτος 2012, ο αναφερόμενος έλαβε δικαιώματα Δημοσίου Βοηθήματος από 1/1/2012 μέχρι 31/12/2012 ποσό €6773 και για το έτος 2013 από 1/1/2013 μέχρι 30/11/2013 έλαβε το ποσό των €6025,25 και ως εκ τούτου, εξακολουθεί να λαμβάνει όλα τα νόμιμα δικαιώματά του, σύμφωνα με τη σχετική Νομοθεσία. Ήδη από 1/11/2013 έχει συμπεριληφθεί στους καταλόγους Δημοσίου Βοηθήματος, με το ποσό των €547,75 μηνιαίως».*
4. Σήμερα και, σύμφωνα με πληροφόρηση που έλαβε το Γραφείο μας από την Υπηρεσία Διαχείρισης Επιδομάτων Πρόνοιας (ΥΔΕΠ), ο παραπονούμενος και η οικογένειά του λαμβάνουν Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα (ΕΕΕ) ύψους €864

μηνιαίως από 1/1/2017. Στην οικογενειακή του μονάδα συμπεριλαμβάνονται η σύζυγος και το ανήλικο τέκνο του.

Γ. Νομικό πλαίσιο

Το σχετικό νομικό πλαίσιο το οποίο καλύπτει την παροχή δημοσίων βοηθημάτων, ιδιαίτερα τους όρους και τα κριτήρια αυτής της παροχής, διέπεται από τον περί Δημοσίων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών Νόμο του 2006 (95(I)/2006), ο οποίος έτυχε διαδοχικών τροποποιήσεων το 2012, 2013 και 2015.

Οι βασικές προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται, ούτως ώστε να ληφθεί απόφαση για παροχή δημοσίου βοηθήματος τίθενται στο άρθρο 3(1)(α) και (β) του εν λόγω Νόμου, σύμφωνα με το οποίο δημόσιο βοήθημα παρέχεται, μεταξύ άλλων, σε κάθε πολίτη της Δημοκρατίας, ο οποίος έχει τη νόμιμη συνήθη διαμονή του, για συνεχή περίοδο τουλάχιστον ενός έτους, στις ελεγχόμενες από την κυβέρνηση της Δημοκρατίας περιοχές και του οποίου το εισόδημα και οι άλλοι οικονομικοί πόροι δεν επαρκούν για την ικανοποίηση των βασικών και ειδικών αναγκών του.

Ουσιαστικό για τη συγκεκριμένη υπόθεση είναι το άρθρο 7, το οποίο αναφέρεται και καλύπτει τις περιπτώσεις συγκατοίκησης προσώπων. Συγκεκριμένα, το εν λόγω άρθρο τονίζει ότι, εάν ο αιτητής συγκατοικεί με το σύζυγο ή τη σύζυγό του, τότε, για να διαπιστωθεί κατά πόσο ικανοποιεί τις προϋποθέσεις για την παροχή σ' αυτόν δημοσίου βοηθήματος και για τον προσδιορισμό του ύψους του εν λόγω βοηθήματος, λαμβάνονται υπόψη, ως σύνολο, τόσο οι ανάγκες και των δύο, όσο και τα εισοδήματα και οι οικονομικοί τους πόροι. Τούτο ισχύει και στην περίπτωση δύο προσώπων τα οποία συζούν ως σύζυγοι.

Σύμφωνα, δε, με τις διατάξεις του άρθρου 12(1)(α), ο καθένας εκ των συζύγων ευθύνεται για τη συντήρηση και φροντίδα του άλλου.

Δ. Συμπεράσματα - Συστάσεις - Εισηγήσεις

Δεν είναι η πρώτη φορά που το Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως γίνεται δέκτης παραπόνων που αφορούν την πάγια πολιτική των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας να μην θεωρούν τις συζύγους κυπρίων πολιτών, οι οποίοι είναι λήπτες ή αιτητές δημοσίου βοηθήματος, ως εξαρτώμενες του συζύγου τους, με την αιτιολογία ότι δεν έχουν την κυπριακή υπηκοότητα, είτε γιατί βρίσκονται στην Κύπρο υπό το καθεστώς επισκέπτη. Αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής, οι βασικές, ειδικές ή και άλλες ανάγκες των ατόμων αυτών να μην συνυπολογίζονται στο ποσό του δημοσίου βοηθήματος που παρέχεται στο σύζυγο.

Θεωρώ τη συγκεκριμένη προσέγγιση των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας ως απόρροια λανθασμένης ερμηνείας και εφαρμογής των προνοιών του σχετικού νόμου. Συγκεκριμένα, σημειώνω, ότι με βάση τις πρόνοιες του άρθρου 12 του περί Δημοσίων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών Νόμου, οι σύζυγοι έχουν ευθύνη συντήρησης ο ένας του άλλου και σε περίπτωση αδυναμίας και των δύο να εργαστούν θα πρέπει, σε περίπτωση παροχής δημοσίου βοηθήματος, να καλύπτονται οι ανάγκες και των δύο. Το γεγονός ότι το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού, εφαρμόζοντας τη δική του πολιτική, παραχωρεί, στις αλλοδαπές συζύγους Κυπρίων πολιτών, άδεια παραμονής “επισκέπτη”, ουδόλως διαφοροποιεί την εκ του νόμου υποχρέωση των συζύγων τους, να τις συντηρούν, καλύπτοντας τα έξοδα διαβίωσής τους. Κατ’ επέκταση δε, στις περιπτώσεις ληπτών δημοσίου βοηθήματος, η υποχρέωση αυτή υλοποιείται μέσω του δημοσίου βοηθήματος στο οποίο, η αρμόδια υπηρεσία οφείλει να συμπεριλάβει και το ποσό που αναλογεί στη σύζυγο.

Σχετική ήταν και η Έκθεση του Γραφείου μας με αρ. φακ Α/Π 771/2014, Α/Π, 2419/2014 και 1954/2016 με το ίδιο αντικείμενο, η οποία είχε δημοσιευτεί τον Ιούλιο 2017.

Σχετική με το θέμα αυτό είναι, επίσης, η απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην υπόθεση Γ. Χαραλάμπους ν Δημοκρατίας, αρ. υπόθεσης 6462/13, όπου αναφέρονται τα εξής:

«Ο αιτητής προσβάλλει την απόφαση των καθ' ων η αίτηση ημερομηνίας 4.11.2013 προβάλλοντας ως λόγους ακύρωσης την έλλειψη δέουσας έρευνας και αιτιολογίας καθώς και πλάνη περί τα πράγματα και τον Νόμο. Η επιχειρηματολογία του επικεντρώνεται στο ότι αντιφατικά και/ή εσφαλμένα λήφθηκε η απόφαση μείωσης του Βοηθήματος στη βάση ότι η σύζυγος του ήταν υπήκοος τρίτης χώρας με το καθεστώς της «επισκέπτριας». Παραπέμπει στο άρθρο 2 του Νόμου το οποίο ορίζει ως «εξαρτώμενο πρόσωπο» κάθε πρόσωπο που ο αιτητής ή ο λήπτης έχει υποχρέωση να συντηρεί δυνάμει του άρθρου 12. Το άρθρο 12(1)(α) προνοεί ότι:

«12.-(1) Για τους σκοπούς του Νόμου αυτού και ανεξάρτητα από οποιοσδήποτε διατάξεις οποιοσδήποτε άλλου νόμου:

(α) Καθένας εκ των συζύγων ευθύνεται για τη συντήρηση και φροντίδα του άλλου και των άγαμων τέκνων του τα οποία διαμένουν μαζί του ή είναι εθνοφρουροί ή είναι φοιτητές σε αναγνωρισμένο εκπαιδευτικό ίδρυμα, δεν ευθύνεται όμως για τη συντήρηση των άγαμων τέκνων του τα οποία είναι ανάπηρα ή για λόγους υγείας δεν μπορούν να συντηρούν τον εαυτό τους:
[..]»

Συνεπώς, κατά τον αιτητή, λάμβανε επιπρόσθετο ποσό Βοηθήματος για τη σύζυγο του ως εξαρτώμενο πρόσωπο και το άρθρο 3(5) του Νόμου δεν έχει οποιαδήποτε εφαρμογή. Εφαρμογή θα είχε, εισηγείται ο αιτητής, μόνο στην περίπτωση που η ίδια η σύζυγος του υπέβαλλε αίτηση για παροχή δημοσίου Βοηθήματος. Ασφαλώς δεν ήταν πρόθεση του νομοθέτη να εξαιρέσει από το δικαίωμα σε συντήρηση από λήπτη δημοσίου Βοηθήματος σύζυγο που κατάγεται από τρίτη χώρα, ανάλογα με το καθεστώς διαμονής της στην Κύπρο, αλλά να εξαιρέσει από την παροχή δημοσίου Βοηθήματος αιτητές υπηκόους τρίτων χωρών που δεν έχουν πιο σταθερή διαμονή στη Δημοκρατία.

.....
.....

Η θέση του αιτητή με βρίσκει σύμφωνη (Δικαστής Π. Παναγή). Στην προκειμένη περίπτωση αιτητής και λήπτης του δημοσίου Βοηθήματος ήταν πάντοτε ο αιτητής. Είναι δε χαρακτηριστικό ότι στον τύπο της αίτησης που υπέβαλε συμπληρώνονται τα

«προσωπικά στοιχεία του/της συζύγου (όπου ισχύει)», όπως ο τόπος και ημερομηνία γέννησης, το επάγγελμα, η διεύθυνση κ.α., καθώς και τα στοιχεία των έγγαμων και άγαμων παιδιών και κατά πόσο αυτά διαμένουν ή όχι μαζί με τον αιτητή. Τα στοιχεία αυτά προφανώς λαμβάνονται υπόψη στον προσδιορισμό των βασικών αναγκών του αιτητή.

.....
.....

Συνεπώς το άρθρο 12 εντέθηκε στο Νόμο, ώστε κατά τον υπολογισμό και καθορισμό των αναγκών ενός αιτητή που δικαιούται δημοσίου βοηθήματος να λαμβάνονται υπόψη οι βασικές ανάγκες του/της συζύγου ή τυχόν εξαρτώμενων τέκνων των οποίων έχει την ευθύνη συντήρησης.

.....
.....»

Εξ' άλλου, στην υπόθεση Κ. Ζήνωνος ν. Δημοκρατίας, αρ. 1070/12, το Ανώτατο Δικαστήριο στη σχετική απόφασή του σημειώνει ότι:

«Βάσει των ερμηνευτικών διατάξεων των άρθρων 3, 7 και 12 του Νόμου, το δημόσιο βοήθημα δίνεται σε οποιοδήποτε εκ των συζύγων που έχει την ευθύνη της συντήρησης και φροντίδας του άλλου συζύγου και των εξαρτωμένων τέκνων και στο ύψος του βοηθήματος συνυπολογίζονται οι βασικές ανάγκες της οικογένειας.

Εξάλλου, ο ορισμός «βασικές ανάγκες» στο άρθρο 2 του Νόμου περιλαμβάνει «τροφή, απαραίτητη ένδυση και υπόδηση, υδατοπρομήθεια, καύσιμα, φωτισμό, είδη υγιεινής διαβίωσης, καθώς επίσης ανάγκες σχετικές με την προσωπική άνεση του αιτητή και κάθε προσώπου που εξαρτάται από αυτόν».

Ενόψει των πιο πάνω και ιδιαίτερα της επισήμανσης ότι η πολιτική αυτή δεν έχει έρεισμα στο νόμο αλλά μάλλον αντίκειται σε αυτόν με βάση την ευθύνη συντήρησης της συζύγου, εισηγούμαι, όπως η εμπλεκόμενη υπηρεσία επανεξετάσει την υπό αναφορά υπόθεση, συμπεριλαμβάνοντας και τη σύζυγο του παραπονούμενου ως εξαρτώμενη στο ποσό του δημοσίου βοηθήματος που του αναλογούσε,

καταβάλλοντας αναδρομικά τα ποσά, για όσο διάστημα αυτός ήταν λήπτης Δημοσίου Βοηθήματος.

Τέλος κρίνω σκόπιμο, όπως αντίγραφο της Έκθεσής μου αυτής κοινοποιηθεί στο Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, για ενημέρωσή του.

Μαρία Στυλιανού - Λοττίδη
Επίτροπος Διοικήσεως και
Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων